

Jan Joost Lindner*Het tweede kabinet-Den Uyl*

Amsterdam (Bert Bakker) 2004, 316 p.,

€ 19,95, ISBN 90 351 2615 7

Journalistiek egodocument is vlees noch vis

Jan Joost Lindner was het 'nogal beu' in 1994. Deels om persoonlijke redenen, maar met name

vanwege 'het teleurstellende gehalte van de toenmalige politiek' en de 'ruk naar rechts' op de *Volkskrant*redactie beëindigde hij na bijna twintig jaar zijn rubriek met politiek commentaar. Tot zijn pensioen in 2002 besprak Lindner voor de krant boeken over politiek en politieke geschiedenis, en schreef hij 'historisch-politieke' stukken. Onlangs verscheen zijn 'eerste' boek, gebaseerd op eigen journalistiek werk en herinneringen van politici. Ambities als geschiedschrijver laten zich aan *Het tweede kabinet-Den Uyl* aflezen.

De titel is op het eerste gezicht verwarrend. 'Dat tweede kabinet-Den Uyl' is er nooit gekomen, maar wordt door velen verward met het kabinet-Van Agt/Den Uyl/Terlouw uit 1981/1982, dat slechts enkele maanden in bedrijf was. Lindners boek behandelt een veel langere periode in de Nederlandse politieke geschiedenis, die loopt van de zich uitkristalliserende vernieuwingsambities in 1966 tot de parse kabinetsformatie van 1994. Het 'tweede kabinet-Den Uyl' is het symbool voor de verloren idealen en ambities van de linkse politiek.

Het centrale thema van het boek is de rol van vernieuwingsgezinden en critici in de vaderlandse politiek (in deze periode), maar dit vormt geen erg dwingende rode draad. Zoals in de traditionele parlementaire geschiedschrijving gebruikelijk is, behandelt Lindner de politieke gebeurtenissen aan de hand van kabinetten en formaties. Hij zet de feitelijkheden op een rij zoals anderen dat voor hem hebben gedaan – bijvoorbeeld de Nijmeegse historicus Jac Bosmans die zijn parlementaire geschiedenis al enige jaren geleden up to date bracht tot 1998 – en lardeert het geheel met citaten uit eigen werk. Waar *Trouw*-collega Willem Breedveld voor zijn boek over het kabinet-Den Uyl archiefonderzoek verrichtte en interviews afnam, heeft Lindner genoeg aan zijn eigen stukken en herinneringen, vooral van hemzelf en soms van anderen.

Deze werkwijze levert een voortkabelend verhaal op, dat gebeurtenissen vermeldt maar niet analyseert of inzichtelijk maakt. Lindner heeft geen samenhangende visie op het politieke verleden; zijn mening is altijd een politieke en geen historische. Zo meet hij de politiek van Wim Kok naar de maten van de jaren zestig. De vraag is

voor welk publiek dit boek interessant zou moeten zijn. Immers, de welingelichte lezer beheerst reeds de grote geschiedenislijnen die Lindner uitzet en kent ook de strekking van zijn bekende commentaren uit de jaren zeventig en tachtig. De minder goed ingevoerde belangstellende krijgt te weinig informatie en zal twintig jaar na dato niet zoveel interesse meer hebben in de toenmalige politieke opvattingen van de journalist.

Het tweede kabinet-Den Uyl ontbeert niet alleen reflectie op het historische proces, maar ook op de rol van de auteur in de geschiedenis als exponent van de protestgeneratie. De enige opmerking hierover is relativerend: 'Ik was zelfstandig journalistiek beschrijver en beoordelaar van de politiek, maar tegelijk stevig in het linkse kamp gevestigd. Ik voelde dat er gekte was ingeslopen, maar besefte niet dat ik ook enigszins onderdeel van die gekte was. Ik was in die dagen optimistisch en doenerig en al te veel introspectie leek – en lijkt – me niet goed voor de mens.' (p. 150) Elders geeft Lindner aan dat hij een wetenschappelijke studie naar mythes en beeldvorming over deze tijd oninteressant en overbodig vindt.

Het was interessant geweest als deze commentator van een van de grootste dagbladen en lid van diverse linkse denktanks en clubs, deze deelnemer aan het politieke spel die directe contacten onderhield met de politici op het Binnenhof in een woelige periode, zijn memoires had geschreven. Maar *Het tweede kabinet-Den Uyl* is geen persoonlijk boek. Lindners privéleven komt alleen aan bod in losse, feitelijke en verhullende zinnen, waarin zijn schak-hobby centraal staat. De gang van zaken ter redactie van *de Volkskrant* en de werkwijze of beroepsopvatting van de oud-journalist komen nauwelijks aan de orde.

Misschien heeft de journalistieke code van onafhankelijkheid ontboezemingen op deze terreinen in de weg gestaan. Lindner worstelde met zijn dubbele positie als deelnemer en beschrijver, en lijkt dat nog steeds te doen. Hij koos aanvankelijk ook in letterlijke zin partij, voor de PSP en later voor de PvdA, maar besloot later dat partijgebondenheid een journalist niet past. 'Geleidelijk aan formuleerde ik een richtlijn (...); je mocht – en moest! – wel loyaal zijn aan je idealen, maar niet aan organisaties (partijen) of personen' (p. 56).

Hiermee heb je natuurlijk nog geen onafhankelijke journalistiek, en al helemaal niet 'de waarheid' – in welke andere beroepsgroep bestaat de pretentie nog deze in pacht te hebben? Ook aan Lindners artikelen en netwerk laat zich aflezen met welke personen en groeperingen hij zijn idealen deelde en met welke niet. Als (geëngageerd) journalist in een gepolitiseerd tijdvak was hieraan niet te ontkomen. Het was verhelderend geweest als Lindner voor de lezer inzichtelijk had gemaakt hoe het subtiele spel rond het verkrijgen van politiek nieuws verliep. In zekere zin balancerde hij op een dunner koord dan zijn collegae en tijdgenoten – door hem weggezet als 'activisten' – die meenden dat een duidelijke (partij)politieke keuze juist helder en zelfs objectief was tegenover de lezer, omdat deze dan wist in welke richting de geboden informatie subjectief was.

Hoe Lindner deze periode heeft beleefd en welke conclusies hij heeft getrokken blijft grotendeels in nevelen gehuld. Uit zijn boek spreekt vooral de teleurstelling over de uitgebleven revolutionaire vernieuwingen in de Nederlandse politiek – van een politiek geëngageerde man uit de jaren zestig. Het waren niet zozeer de omstandigheden of inzichten die veranderden in de loop van de tijd; de Nederlandse politiek faalde. Lindner wil decennia na dato alsnog zijn gelijk halen en geeft daarmee blijk van dezelfde linkse zelfgenoegzaamheid die hij bekritiseert. Tussen de regels door is *Het tweede kabinet-Den Uyl* toch vooral een egodocument, zoals er meerdere zijn verschenen van zijn generatie politici en journalisten.

Ilja van den Broek